

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Vivulskio g. 11, LT-03610 Vilnius, tel. (8 5) 266 4201, faks. (8 5) 266 4209,
el. p. post@socmin.lt, <http://www.socmin.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 1886 03515

Lietuvos Respublikos teisingumo
ministerijai

2022-11 Nr.
Į 2022-11-09 Nr.(1.27Mr) 2T-1537

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ DERINIMO

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija pagal kompetenciją išnagrinėjusi derinimui pateiktus Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo Nr. VIII-1591 4, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 21, 23, 24 ir 29 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Įstatymo projektas) ir Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo Nr. IX-2066 60 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą, teikia Įstatymo projektui šias pastabas ir pasiūlymus :

1. Įstatymo projekto 7 straipsnio 2 dalimi siūloma atsisakyti šiuo metu galiojančio Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo Nr. VIII-1591 (toliau – Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymas) 12 straipsnio 4 punkto nuostatos dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo, neatsižvelgiant į Vyriausybės nustatytą turto ir pajamų lygį, asmenims, kuriems paskirta socialinė pašalpa pagal Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymą (toliau – Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymas). Nepritariame minėtos nuostatos panaikinimui dėl šių priežasčių:

1) Pagal Įstatymo projektu siūlomą teisinį reguliavimą asmenys, kuriems paskirta socialinė pašalpa pagal Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymą, visais atvejais kreipdamiesi dėl valstybės garantuojamos antrinės teisinės pagalbos turės teikti duomenis apie turtą ir pajamas, nors tie patys duomenys jau būtų įvertinti skiriant socialinę pašalpą. Taigi, tuos pačius duomenis asmuo turės teikti du kartus – tiek kreipiantis dėl piniginės socialinės paramos, tiek dėl valstybės garantuojamos antrinės teisinės pagalbos. Pažymime, kad teikiant valstybės garantuojamą antrinę teisinę pagalbą nepasiturinčiam asmeniui (t. y. socialinės pašalpos gavėjui), duomenys apie jam paskirtą socialinę pašalpą gali būti gaunami per Socialinės paramos šeimai informacinę sistemą (toliau – SPIS). Atkreipiame dėmesį ir į tai, kad Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybai yra suteikta prieiga prie SPIS duomenų. Tik tuo atveju, kai SPIS duomenų nėra, nepasiturintis asmuo (šeima) turėtų pateikti duomenis apie asmens (šeimos) pajamas ir turtą.

Atsižvelgiant į tai bei įvertinus Įstatymo projekto aiškinamajame rašte pateiktą informaciją, trūksta argumentų, kodėl Įstatymo projektu siūloma iš visų Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo 12 straipsnyje nurodytų subjektų, turinčių teisę gauti antrinę teisinę pagalbą neatsižvelgiant į asmens (šeimos) turtą ir pajamas, atsisakyti būtent asmenų, kuriems paskirta socialinė pašalpa pagal Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymą.

2) Minėtos nuostatos panaikinimas pablogintų asmenų, kuriems paskirta socialinė pašalpa pagal Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymą, padėtį bei neužtikrintų jiems savalaikio teisinių paslaugų gavimo, kai šios paslaugos yra būtinos sunkiu jiems finansiniu

metu. Pavyzdžiui, jeigu asmuo (šeima) netektų darbo (t. y. pajamų šaltinio) ir jų pajamos dėl to ženkliai sumažėtų, šie asmenys taptų nepasiturinčiais, t. y. jie galėtų kreiptis dėl socialinės pašalpos gavimo. Tokiu atveju, skiriant socialinę pašalpą, būtų atsižvelgiama į individualią asmens (šeimų) situaciją kreipimosi metu ir jų pajamos socialinei pašalpai gauti būtų vertinamos pagal mėnesio, nuo kurio skiriama socialinė pašalpa, t. y. einamojo mėnesio pajamas. Tuo tarpu, jeigu minėti asmenys, gaunantys socialinę pašalpą, kreiptųsi ir dėl valstybės garantuojamos antrinės teisinės pagalbos, nustatant teisę gauti minėtą teisinę pagalbą būtų vertinamos jų metinės pajamos, kurios galimai viršytų Vyriausybės nustatytą pajamų lygį, nes minėtu laikotarpiu šie asmenys dirbo ir turėjo pajamų. Įvertinus tai, darytina prielaida, kad pagal Įstatymo projektu siūlomą teisinį reguliavimą, asmenys, gaunantys socialinę pašalpą, ne visais atvejais turėtų teisę gauti valstybės garantuojamą antrinę teisinę pagalbą bendrąja tvarka.

2. Įstatymo projektu siūloma atsisakyti antrinės teisinės pagalbos išlaidų, kai teisinė pagalba buvo teikiama bylose dėl neteisėtai išvežto ar laikomo vaiko grąžinimo pagal 1980 m. spalio 25 d. Hagos konvenciją dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų (toliau – Hagos konvencija), grąžinimo, atsižvelgiant į Hagos konvencijos 26 straipsnį ir grindžiant tuo, kad tokie procesai yra išimtinai susiję su nepilnamečių vaikų interesų gynimu.

Atkreipiame dėmesį, kad vaiko teisių ir teisėtų interesų gynimas nėra sietinas išskirtinai su vaiko teisių apsaugos sistemos funkcijomis ir atsakomybėmis. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija (toliau – VT Konvencija), taip pat, Lietuvos Respublikos nacionaliniai teisės aktai, kurie perkelia VT Konvencijos nuostatas į nacionalinę teisę apibrėžia vaiko teisių visumą, ir pabrėžia, kad vaikas turi ne tik socialines, bet ir pilietines, politines, kultūrines, ekonomines ir kt. teises. Kiekviena valstybė privalo užtikrinti priemonių visumą visose vaiko gyvenimo srityse, siekiant užtikrinti vaiko teisių ir teisėtų interesų tinkamą įgyvendinimą ir jų apsaugą tais atvejais, kai šios teisės yra pažeidžiamos. Atitinkamai, vaiko teisėti interesai yra ginami skirtingomis priemonėmis, pvz., švietimo sistemoje – taikant švietimo pagalbos priemones, su ugdymu ir jo prieinamumu susijusias priemones, kt., ginant vaiko teisėtus interesus, susijusius su sveikata – taikomos sveikatos apsaugos priemonės, kt. Užtikrinant vaiko teisėtus interesus, susijusius su teisingumu, teisingumo sistemoje turi būti taikomos priemonės, kurios leidžia užtikrinti vaiko geriausius interesus situacijose, kurios tiesiogiai ar netiesiogiai veikia jo gyvenimą. Primintina, kad vaikų teisėtų interesų gynimo pareiga visoms sritims (teisingumo, sveikatos, švietimo, socialinei, kt. sritims) yra įtvirtinta ir Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme (toliau – VTAPI). VTAPI 49 straipsnis aiškiai įvardija, kad visos ministerijos pagal joms priskirtą kompetenciją ir ministrams pavestas valdymo sritis užtikrina tinkamą vaiko teisių ir **jo teisėtų interesų apsaugą**. VTAPI 49 straipsnio 2 dalies 3 punkte numatytas Teisingumo ministerijos dalyvavimas užtikrinant vaiko teisių ir teisėtų interesų apsaugą jos valdymo sričiai priskirtose institucijose ir įstaigose, apimant ir priemones, užtikrinančias valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą vaikams. Atsižvelgiant į tai, kas išvardinta, nepritariame, kad būtų atsisakyta nuostatos dėl antrinės teisinės pagalbos išlaidų Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo 24 straipsnio 4 dalyje, kai teisinė pagalba yra teikiama bylose dėl neteisėtai išvežto ar laikomo vaiko grąžinimo pagal 1980 m. spalio 25 d. Hagos konvenciją dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų, grąžinimo. Primintina, kad ratifikuodama Hagos konvenciją, Lietuva taip pat padarė **išimtį**, pagal kurią numatė, kad „Lietuvos Respublika neįsipareigoja padengti Konvencijos 26 straipsnio 2 dalyje nurodytų teismo proceso arba advokatų ar patarėjų dalyvavimo išlaidų, išskyrus tuos atvejus, kai tokios išlaidos gali būti padengtos iš Lietuvos Respublikos teisinės pagalbos ir konsultacijų sistemai skirtų lėšų.“¹

Taip pat svarbu pažymėti, kad remiantis Europos parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2019/1111 dėl jurisdikcijos ir sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis bei tarptautiniu vaikų grobimu, pripažinimo ir vykdymo 24 straipsnio 2 dalimi pirmosios instancijos teismas priima sprendimą ne vėliau kaip per šešias savaites nuo tada, kai į jį buvo kreiptasi su prašymu dėl vaiko grąžinimo pagal 1980 m. Hagos konvenciją. Atsisakius antrinės teisinės pagalbos išlaidų Europos Sąjungos valstybių piliečiams numatytas šešių savaičių terminas yra galimai per trumpas kreiptis

¹ Lietuvos Respublikos įstatymas dėl Konvencijos dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų ratifikavimo, 2 str., 2 dalis.

teisinės pagalbos bendrąja tvarka, o taip pat šie piliečiai, neturintys lėšų pačių samdomam advokatui, teisme liktų be atstovo. Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatyme antrinė teisinė pagalba nėra numatyta trečiųjų šalių (ratifikavusių 1980 m. Hagos konvenciją) piliečiams, todėl yra rizika, kad minėtų šalių piliečiai, neturintys pakankamai pajamų samdyti advokatą, teisme liktų be atstovo. Pavyzdžiui, taptų negalimas valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimas Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė, Norvegijos Karalystė, Danijos Karalystė, Baltarusijos Respublikos, Ukrainos ir kitų ne Europos Sąjungos valstybių narių piliečiams, siekiantiems vaikų sugrąžinimo.

Papildomai, atkreiptinas dėmesys, kad nurodyta nemokama teisine pagalba praktikoje iš tikrųjų yra naudojamasi, tai nėra tik išskirtiniais arba retais atvejais asmenų naudojama galimybė. Svarbus ir tas aspektas, kad šiuo metu yra susiformavusi veiksmingai ir greitai veikianti sistema, kuri remiasi bendradarbiavimu tarp Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos, kas leidžia tinkamai tenkinti viešąjį interesą (t.y., greitai ir efektyviai suteikti būtiną pagalbą). Atitinkamai, Įstatymo projekto aiškinamajame rašte trūksta visapusiškos analizės ir įvertinimo, kaip keistųsi visa susiformavusi praktika ir sistema, kiek galimai pailgėtų visas procesas, jei asmuo turėtų pateikti bendrą tvarka įrodymus apie pajamas (su vertimais į lietuvių kalbą), nes manytina, kad tai nepateisinamai prailgintų patį Hagos procesą, ir dalis asmenų tiesiog negalėtų gauti tos teisinės pagalbos, nėra įvertintas ir papildomų lėšų poreikis tai institucijai, kuri turėtų padengti išlaidas pagal Hagos konvenciją, ir kt. svarbūs aspektai. Atsižvelgiant į visus pateiktus argumentus, manytina, kad siūlomas pakeitimas sudaro ne geresnes sąlygas, o priešingai, prieštarauja galimybei užtikrinti vaiko teisėtų interesų gynimą ir atitinkamai, blogina vaikų padėtį.

Socialinės apsaugos ir darbo viceministras

Martynas Šiurkus

Rita Jeziorskienė, tel. 8 614 48 683, el. p. Rita.Jeziorskiene@socmin.lt;
 Aurelija Balandė, tel. 8660 95 082, el.p. Aurelija.Balande@socmin.lt ;
 Teresa Roščinska, tel. 8 658 59325, el. p. Teresa.Roscinska@socmin.lt;
 Kristina Stepanova, tel. 8 616 31406, el.p. Kristina.Stepanova@socmin.lt.

DETALŪS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija 188603515, A. Vivulskio g. 11, 03610 Vilnius
Dokumento pavadinimas (antraštė)	DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ DERINIMO
Dokumento registracijos data ir numeris	2022-11-22 Nr. (10.16Mr-11) SD-4472
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	2022-11-22 Nr. 1T-1621
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Suderinimas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Teresa Roščinska, Patarėja, Horizontalios politikos ir projektų valdymo grupė
Sertifikatas išduotas	TERESA ROŠČINSKA LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2022-11-22 14:12:31 (GMT+02:00)
Parašo formatas	XAdES-EPES
Laiko žymoje nurodytas laikas	–
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	EID-SK 2016, AS Sertifitseerimiskeskus EE
Sertifikato galiojimo laikas	2020-11-22 15:04:41 – 2025-11-21 23:59:59
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Martynas Šiurkus, Viceministras, Vadovybė
Sertifikatas išduotas	MARTYNAS ŠIURKUS, mobile signature, Teledema LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2022-11-22 17:05:50 (GMT+02:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymoje nurodytas laikas	2022-11-22 17:06:09 (GMT+02:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT
Sertifikato galiojimo laikas	2020-03-18 15:13:36 – 2023-03-18 15:13:36
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	"Registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "Dokumentų valdymo sistema Avilys, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, į.k.188603515 LT", sertifikatas galioja nuo 2022-09-21 15:17:32 iki 2025-09-20 15:17:32 "Gauto dokumento registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "Dokumentų valdymo sistema Avilys, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, į.k.188604955 LT", sertifikatas galioja nuo 2022-09-21 15:31:19 iki 2025-09-20 15:31:19
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	–
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	–
Priedamo dokumento sudarytojas (-ai)	–
Priedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	–
Priedamo dokumento registracijos data ir numeris	–
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	Dokumentų valdymo sistema Avilys, versija 3.5.59
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. Visi dokumente esantys elektroniniai parašai galioja (2022-11-22 17:55:00)
Paieškos nuoroda	–
Papildomi metaduomenys	Nuorašą suformavo 2022-11-22 17:55:00 Dokumentų valdymo sistema Avilys